

حکومت امام مهدی در آینه قرآن

جابر بن عبدالله انصاری گوید: رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: فرزندم نامش، نام من است و کنیه اش کنیه من، اشبه الناس است به من در خلقت و اخلاق، یک غیبتی دارد...

جابر بن عبدالله انصاری گوید: رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: فرزندم نامش، نام من است و کنیه اش کنیه من، اشبه الناس است به من در خلقت و اخلاق، یک غیبتی دارد و یک سرگردانی درباره اش پیش آید که امتها در آن گمراه شوند، سپس چون شهاب ثاقب پیش آید و زمین را پر از عدل و داد کند چنانچه پر از ظلم و جور شده است. 1. حکومت حضرت مهدی علیه السلام حکومت جهانی است، حکومتی نیست که در یک گوشه ای از زمین برقرار شود، این مسئله از روایات فراوان به دست می آید.

آیه 171#&؛ ان الارض یرثها عبادي الصالحون؛ و آیات دیگر دلالت می کند که یک زمانی صالحان حاکم زمین می شوند و حکومت واحد جهانی را برقرار می کنند که دیگر در کنار آن حکومتی متعدد نیست حکومتی که اسلام را در همه جهان گسترش می دهد به گونه ای که هیچ ده، قریه یا جایی نیست مگر صدای اذان در آنجا به گوش می رسد و ظلم و ستم ریشه کن می شود و عدالت در سراسر جهان گسترش می یابد و اسلام در همه ابعاد مختلف زندگی مردم وارد می شود؛ یعنی اجرای احکام اسلامی در ابعاد مختلف زندگی و آن هم در تمام جهان یعنی اداره جهان به وسیله احکام اسلامی. 2.

تسخیر جهان با یاران محدود:

امام صادق علیه السلام فرمودند: امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به همراه سیصد و سیزده نفر که شمار اصحاب بدر است خروج می کند و فرمودند او به همراه اصحابی نیرومند خروج می کند و آن کمتر از ده هزار تن نیست. 3. بر حسب روایات و احادیث شریفه وقتی حضرت ظاهر می شوند نخست 313 نفر از خواص اصحاب آن حضرت در مکه معظمه حاضر به خدمت می گردند و وقتی عده اصحاب و اجتماع کنندگان به ده هزار نفر رسید از مکه خارج می شوند اما غلبه آن حضرت و حکومت جهانی اسلام ممکن است به طور اعجاز و خرق عادت انجام شود و ممکن است با فراهم شدن اسباب و علل ظاهری باشد و ممکن است به هر دو نوع واقع شود چنانکه پیشرفت و غلبه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم و قوای اسلام به هر دو نوع بود. اما به طور اعجاز و خرق عادت محتاج به توضیح نیست که حصول چنین غلبه مطلق برای آن حضرت به خواست خداوند امری است ممکن و معقول و با وعده های صریح و بشارتهای حتمی که در قرآن مجید و احادیث متواتر داده شده، بدون شبهه حاصل خواهد شد و خداوند مصداق آیه 171#&؛ کم من فئه قليلة غلبت فئه کثیره باذن الله؛ آن حضرت، اصحابش و عموم بندگان شایسته خدا را بر تمام ملل غالب و حاکم و وارث و مالک ارض قرار می دهد.

از لحاظ اسباب و علل ظاهری هم اگر موضوع را بررسی کنیم حصول چنین فتح و غلبه تشکیل آن حکومت الهی ممکن و عملی خواهد بود، زیرا آن حضرت در موقعی ظهور می کند که اوضاع و احوال اجتماعی و اخلاقی و سیاسی کامل مساعد باشد. در آن موقع همه ملل از مدنیت معنوی و اخلاقی محروم و دشمنی و کینه و ظلم و تجاوز همه را نسبت به هم بدبین می کند و اتحاد و همدلی به کلی از بین بشر رخت بر بسته و از اینکه کسی بتواند بدون مدد غیبی جامعه را رهبری کند همه مایوس می گردند و خلاصه همه با هم در مبارزه و جنگ و ستیز هستند و همه از وضع خود ناراضی و از مکتبهای مختلف که عرضه می شوند ناامید بوده و منتظر تغییر رژیم و انقلاب و عوض شدن اوضاع و کنار رفتن زمامداران خدانشناس و برداشته شدن مرزها و الغای تجزیه ها و تقسیم ها می باشند در یک چنین موقعیتی حضرت و اصحابش با نیروی ایمان و اخلاق حسنه با نجات بخش ترین برنامه های عمرانی و اقتصادی و عدالت اجتماعی برای انقلاب و دعوت به قرآن و اسلام قدم به میدان می گذارند. معلوم است این جمعیت با آن برنامه ها و وضع کار در آن دنیای پر آشوب و غرق در طوفان گرفتاریها و فشارها، دلها را به خود متوجه نموده و فاتح و پیروز و موفق می شوند و هیچ نیروئی نمی تواند در برابر آنها مقاومت کند. 4.

چگونگی شکل گیری حکومت حضرت مهدی علیه السلام:

ابوبصیر و محمد بن مسلم گویند: از امام صادق علیه السلام شنیدیم می فرمودند: در این امر (امر ظهور) واقع نشود تا آنکه دو ثلث مردم از بین بروند گفته شد چون دو ثلث مردم از بین بروند پس چه کسی باقی می ماند؟ فرمودند: آیا دوست نمی دارید که شما از آن ثلث باقی باشید؟ 5. از روایت بالا می توان استنباط کرد که در هنگام ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به مبارزه و از بین بردن کفار و

مشرکین و کسانی که توبه نکرده و به اسلام نگریدند می پردازند و زمین را از وجود آنها پاک می گردانند اما این سؤال پیش می آید که چگونه حضرت می توانند جهان را با وسعت و پهناوریش فتح نمایند و آیا برقراری حکومت جهانی به وسیله اسباب و علل عادی صورت می گیرد یا نه ایشان از طریق معجزه بر همه دشمنان غلبه می فرمایند؟ و آیا حضرت از تجهیزات نظامی پیشرفته و استراتژیک بهره می برند یا به وسیله شمشیر و اسب به جنگ دشمنان می روند؟
امام محمد باقر علیه السلام به این سؤالها این گونه پاسخ می دهند؟

اگر قرار بود به وسیله کارسازی و معجزه اوضاع برای او (امام زمان علیه السلام) درست شود برای پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم می شد و در زمان ایشان انجام می گرفت در حالی که پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم خودش در جنگ دندانش شکست، پیشانی اش خون آلود شد در جنگهای مختلف شرکت کرد و خودش وارد میدان می شد پس معلوم است پیروزی باید به وسیله جنگ باشد این طور نیست که بگوییم برای پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم امکان داشت به وسیله معجزه این کار محقق شود اما تحقق پیدا نکرد و آن را گذاشتند برای حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و بعد فرمودند: «... حتی نمسح نحن و اتم العرق و العلق«

ظهور آن حضرت آن چنان با رنج و تعب همراه خواهد بود که ما و شما عرق را همراه لخته های خون از پیشانی خود پاک می کنیم. نه این طور نمی شود، مگر اینکه ما و شما در میدان جنگ، جنگ کنیم و خونی ریخته شود و عرقی بریزیم در راه جهاد. 6.
طبق نظر مبارک امام محمد باقر علیه السلام کارهای امام زمان علیه السلام به وسیله اسباب و علل عادی پیش می رود ولی این مسئله در مجله موعود به گونه ای دیگر بیان شده است که آن را نیز نوشته بررسی می نماییم. نویسنده این مقاله بیان کرده است که «با توجه به ذهنیت مشهور و غالب در مورد تمدن جدید پاسخ سؤال فوق مثبت است و به این روایت استدلال می شود- ابی الله ان یجری الاشیاء الا باسبابها ؛ خداوند از این که کارها و رخدادها را جز با اسباب و علل عادی آن محقق نماید امتناع می ورزد.«

اما با مراجعه به احادیث و روایات مربوط خلاف این ذهنیت آشکار خواهد شد و درخواهیم یافت که حادثه ظهور و دوران پس از آن بیش از آن که متکی بر علل و اسباب عادی باشد با پشتوانه آیات و معجزات الهی و علل و اسباب غیبی و ملکوتی صورت خواهد گرفت اگرچه مشیت غالب خداوند بر جریان امور از راه علل و اسباب عادی است اما در مقاطعی این مشیت به گونه ای غیر متعارف و اعجاز گونه محقق می شود و ما در تاریخ متعدد از این دست سراغ داریم مانند حکومت حضرت سلیمان علیه السلام و پادشاهی ذوالقرنین و یکی از القاب حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مبدآلیات است این بدان دلیل است که بیشتر معجزات به دست مبارک ایشان از آغاز تا پایان دوران حکومت محقق خواهد شد و خداوند برای هیچ یک از انبیا و رسل خود این مقدار معجزه آسمانی قرار نداده است. 7.

در تأیید گفته ایشان روایتی از امام صادق علیه السلام نقل می کنیم که فرمودند، نیست از معجزات انبیا و اوصیاء و معجزه ای مگر اینکه خداوند تبارک و تعالی مثل آنها را در دست قائم ما برای اتمام حجت بر دشمنان قرار دهد. 8.
طبق این روایت به وضوح روشن می شود که خداوند متعال مقام معجزات انبیا و اوصیاء پیشین خود را در دست امام عصر حضرت مهدی علیه السلام قرار می دهد تا با دشمنان اتمام حجت نماید ولی این مسئله که آیا حضرت واقعاً با کمک گرفتن از معجزات الهی بر دشمنان پیروز می شود و حکومت شان را تشکیل می دهند به بررسی و تأمل بیشتری نیاز دارد لذا به بررسی و مطالعه سخنان آیت الله صافی گلپایگانی در این مورد می پردازیم.

مقصود از خروج با شمشیر مأموریت به جهاد و توسل به اسلحه برای اعلاء کلمه حق است بنابراین قیام با شمشیر کنایه از قیام با اسلحه است و تعیین نوع مأموریت، پیکار و جهاد آن حضرت می باشد و اینکه آن حضرت مأمور به مقابله با کفار است، بدیهی است با هر اسلحه ای که لازم باشد آن حضرت و اصحابش با کفار و ستمگران جهاد می نماید و از هر گونه اسلحه ای که در زمان ظهور آن حضرت متداول باشد و به استعمال آن حاجت داشته باشند استفاده می نمایند.

از کجا که در زمان ظهور آن حضرت این اسلحه ها در اختیار بشر باقی باشد، زیرا ممکن است در اثر حوادث و آشوبها و انقلابات شدید و جنگهای خانمان سوز جهانی که پیش می آید (قبل از ظهور) دو ثلث بشر نابود شود و این اسلحه های جهنمی معدوم گردد و شاید کسی باقی نماند که بتواند از این اسلحه ها استفاده کند یا آنها را تهیه نماید و این احتمال هم بجا و قابل توجه است.
یکی از اموری که در احادیث از آن خبر داده شده و اوضاع کنونی آن را ممکن الوقوع نشان می دهد جنگهای جهانی است که در اثر آن بیشتر نقاط زمین از سکنه خالی می گردد و شهرها ویران می شود و صدها میلیون بشر را رهسپار دیار عدم می سازد.

تا یک قرن پیش وقوع چنین جنگهایی بسیار بعید به نظر می رسید، زیرا با آن اسلحه های سابق و یا نبودن وسائل ارتباط جمعی بین شهرها و کشورها اگر جنگی واقع می شد، اولاً: پیش از آنکه خبرش به کشورهای همسایه یا دورتر برسد و دامنه جنگ گسترش یابد آن جنگ به پایان می رسید و ثانیاً: در آن زمانها تعیین غالب از مغلوب، خاتمه یافتن جنگ، تسلط یکی از دو طرف یا از بین رفتن طرفین متوقف بر کشتارهای عمومی و... نبود.

اما در عصر حاضر به طوری که همه پیش بینی می نمایند با وسایل ارتباط جمعی که همه عالم را به منزله یک شهر و یک محله نموده است و با اسلحه ها و تجهیزاتی که در دست زمامداران بی ایمان است و هیچ وسیله ای برای کنترل خشم و جاه پرستی آنها نیست اگر جنگ شروع شود علاوه بر آنکه غالب از مغلوب تشخیص داده نمی شود و طرفین از بین می روند، اکثر ملل و سکنه کره زمین ممکن است در ظرف چند ساعت فانی و نابود شوند.

پس اگر در حدیث شریفه فرموده اند: ظاهر نمی شود حضرت مهدی علیه السلام مگر آنکه ثلث مردم کشته شوند و ثلث آنها باقی بمانند. نباید تعجب کرد بلکه باید آن را نشانه علوم بی پایان پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم و ائمه طاهرین علیهم السلام و آگاهی

آنها از آینده و اطلاعشان بر مغیبات به اذن و تعلیم خداوند دانست. 9
آقای نجم الدین در این باره می گوید: «به طور قطع نوع سلاحی که حضرت مهدی علیه السلام در نبرد به کار می گیرد با دیگر سلاح های آن روزگار تفاوت اساسی دارد.«
واژه سیف که در روایات آمده است شاید کنایه از اسلحه است نه این که مراد خصوص شمشیر باشد زیرا آن گونه که از روایات برداشت می شود اسلحه امام به گونه ای است که با به کارگیری آن دیوارهای شهر فرو می ریزد و یا شهر پودر شده و تبدیل به دود و خاکستر می گردد و دشمن با یک ضربه همانند نمک آب شده و چون سرب ذوب می شود.
و طبق روایاتی دیگر سلاح سربازان ایشان از آهن است ولی آنچنان که اگر بر کوه فرود آید آن را به دو نیم می کند شاید دشمن نیز از اسلحه آتش زا استفاده کند، زیرا همان طور که از روایات به ما رسیده است که جبرئیل آن را از آسمان برای حضرت ابراهیم علیه السلام آورد تا از آتش نمرود رهایی یابد و آن لباس در اختیار حضرت صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است و اگر چنین نبود- اسلحه و صنعت پیشرفته در اختیار دشمن نبود- شاید ضروری برای پوشیدن آن لباس وجود نمی داشت هر چند که شاید جنبه اعجاز آن منظور باشد. 10

سرنوشت کفار و مشرکین در عصر دولت حضرت مهدی علیه السلام:

طبق آیات و روایات استفاده می شود که در عصر حضرت مهدی علیه السلام حکومت و قدرت زمین از کفار غیر کتابی و مادیین گرفته می شود و در دست مسلمین و رجال شایسته جهان واقع می شود، که به تفسیر و تأویل بعضی از این آیات در فصل اول پرداختیم و از این قبیل آیات که به عباد الصالح بشارت می دهد که روزی در سلطه آنان قرار می گیرد در قرآن مجید بسیار یافت می شود که به بعضی از آنها اشاره می کنیم.

الف) آیه 105 سوره انبیاء: «ولقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر ان الارض يرثها عبادي الصالحون.«
ب) آیه 55 سوره نور: «وعد الله الذين امنوا منكم و عملوا الصالحات ليستخلفنهم في الارض كما استخلف الذين من قبلهم.«

ج) آیه 5 سوره قصص: «و نريد ان نمن علي الذين استضعفوا في الارض و نجعلهم ائمه و نجعلهم الوارثين.«

د) آیه 9 سوره صف: «هو الذي ارسل رسوله بالهدى و دين الحق ليظهره علي الذين كلفه و لو كره المشركون او كسي است که رسول خود را با هدایت و دین حق فرستاد تا او را بر همه ادیان غالب سازد هر چند مشرکان کراهت داشته باشند.«

در روایات بسیاری نیز اشاره شده به مبارزه حضرت مهدی علیه السلام با کفار و مشرکان و ظالمان و از بین بردن تمام آنها و پاک کردن زمین از وجود آنها که به یک نمونه از روایات و احادیث اشاره می کنیم.

امام باقر علیه السلام می فرمایند: حضرت قائم علیه السلام و اصحابش آن قدر جنگ می کنند تا دیگر مشرکی باقی نماند. 11
پس می توانیم به وضوح متوجه شویم که در دولت حضرت مهدی علیه السلام هیچ مشرک و کافری وجود ندارد مگر آنکه توبه کرده و به اسلام پناه آورد و مسلمان شود.

***** سرنوشت یهود و نصاری در عصر دولت حضرت مهدی علیه السلام:

و من الذين قالوا انا نصاري اخذنا ميتاقهم فنسو حظا مما ذكروا به فاغرنا بينهم العداوه و البغضاء الي يوم القيامه و سوف ينبتهم الله بما كانوا يصنعون 12

و از کسانی که ادعای نصرانیت (یاری مسیح) داشتند (نیز) پیمان گرفتیم ولی آنها قسمت قابل ملاحظه ای از آنچه به آنان تذکر داده شده بود به دست فراموشی سپرده اند لذا در میان آنها تا دامنه قیامت عداوت و دشمنی افکندیم و...
اذ قال الله يا عيسى اني متوفيك و رافعك الي و مطهرک من الذين كفروا و جاعل الذين اتبعوك فوق الذين كفروا الي يوم القيامه... 13

به یاد آور هنگامی که خدا به عیسی فرمود: من تو را برمی گیرم و به سوی خود می برم و از کسانی که کافر شدند پاک می سازم و کسانی را که از تو پیروی کردند تا روز رستاخیز برتر از کسانی که کافر شدند قرار می دهم...

خداوند متعال در آیه اول می فرماید: «دشمنی و کینه توزی را تا قیامت در بین نصاری خواهم انداخت و در آیه دوم وعده داده است که نصاری تا قیامت برتر از کفار باشند.«

مقتضای ظاهر دو آیه این است که کیش نصاری تا قیامت و در عصر دولت حضرت مهدی علیه السلام نیز باقی می ماند.

و طبق بعضی از احادیث هم همین برداشت مشهور است:

ابوبصیر می گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم صاحب الامر با اهل ذمه- یهود و نصاری- چه می کنند فرمودند: مانند پیغمبر اسلام صلی الله علیه و آله وسلم با آنان مصالحه می کند آنها هم با کمال ذلت جزیه می دهند.

حضرت ابوجعفر علیه السلام فرمودند: «حضرت صاحب الامر علیه السلام مهدی نامیده شده برای اینکه تورات و سایر کتابهای آسمانی را از غاری که در انطاکیه واقع شده استخراج می نماید و بین اهل تورات با تورات و بین اهل انجیل با انجیل و بین اهل زبور با زبور و بین اهل قرآن با قرآن قضاوت می کند.«

در مقابل این آیات، آیاتی است که می فرماید در عصر ظهور امام مهدی علیه السلام دینی به جز اسلام نمی ماند و آن حضرت دین

اسلام را بر یهود و نصاری عرضه می دارد هر کس پذیرفت از کشته شدن نجات می یابد و هر کس امتناع ورزید کشته می شود من باب نمونه:

حضرت ابوجعفر علیه السلام می فرمایند: خداوند متعال شرق و غرب جهان را برای صاحب الامر علیه السلام مفتوح می کند آن قدر می جنگد تا اینکه جز دین محمد صلی الله علیه و آله وسلم دینی باقی نماند.

و در حالی دیگر می فرمایند: «171؛ وقتی قائم قیام کرد، دولت باطل برای همیشه سقوط می کند.»؛

چنانچه ملاحظه می کنید احادیث دو دسته اند یک دسته مخالف هستند با باقی ماندن یهود و نصاری و دسته ای دیگر موافق این امر هستند بر دانشمندان پوشیده نیست که احادیث موافق قرآن بر احادیث مخالف مقدمند و آنها را از اعتبار ساقط می سازند.

بنابراین یهود و نصاری در دولت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف باقی می ماند ولی از عقیده تثلیث و شرک دست بر می دارند و خدایپرست می شوند و تحت الحمایه حکومت اسلامی به زندگی ادامه می دهند.

درعین حال دولتهای باطل سقوط می کند و قدرت در دست مسلمانان صلاحیت دار واقع می شود و دین اسلام بر همه ادیان غالب می شود و بانگ توحید از همه جا بر می خیزد. 14

در بین احادیث و روایات موجود و در تفسیر آیه از قرآن به مطلبی جالب رسیدم که ترجیح دادم آن را در این قسمت بیان کنم:

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند: که خدا را مؤمنینی است که در صلب های اقوامی کافر و منافق ودیعه نهاده است و هرگز قائم ما ظهور نخواهد کرد تا ودایع خدا بیرون آیند پس هنگامی که بیرون شدند آشکار شود و کفار و منافقین را بکشد. 15

چنانچه در اخبار و احادیث هست خداوند نطفه های بسیاری از مؤمنان را در اصلاب کفار به ودیعه گذارده است و این ودیاع باید ظاهر شود و پیش از ظهور این ودایع قیام امام با شمشیر و قتل کفار عملی نخواهد شد زیرا مانع از خروج این ودایع می شوند.

آیا کسی پیش بینی می کرد که از صلب حجاج خونخوار ستمکار که در بین دشمنان نظیر او کم یافت شده مردی چون حسین بن احمد بن حجاج معروف به ابن الحجاج شاعر و سخنور معروف شیعه و دوستدار خاندان رسالت پیدا شد که قصائد شیوا را در مدح و مناقب حضرت علیه السلام و اهل بیت و در نکوهش دشمنان آنها بگوید و مذهب شیعه را رواج دهد.

پس این موضوع خروج نطفه های مؤمنان از اصلاب کفار، موضوع مهمی است که ظهور نباید مانع آن شود.

و ظهور باید زمانی واقع شود که در اصلاب کفار ودیعه ای باقی نمانده باشد چنانچه در سرگذشت حضرت نوح علیه السلام قرآن مجید از سخن او در مقام دعا خبر داده است:

و لا یلدوا الا فاجراً کفارا

و فرزندی هم جز بدکار و کافر از آنان به ظهور نمی رسد.

و ظهور حضرت مهدی علیه السلام در چنین زمانی واقع می شود و قائم علیه السلام هرگز ظاهر نمی شود تا ودایع خداوند خارج شد پس وقتی خارج شدند دشمنان خدا بر همه کس آشکار و ظاهر می شود و حضرت آنها را به قتل می رساند. 16

از این مطلب می توانیم استنباط کنیم که قیام حضرت مهدی علیه السلام با نهایت عدالت و انصاف همراه است و این همه از احادیث که از کشته شدن و ریختن خون به وسیله ایشان در عصر ظهور به میان آمده است تنها در مورد ظالمان و کفار است و خداوند قیام را آن قدر به تأخیر می اندازد که حتی آن ودایعی که در صلب کفار هستند به جزای اعمال و کردار خود می رسند و این عین عدالت است و اراد خداوند در آخر الزمان بر این امر محقق می شود که زمین از وجود ظالمان به وسیله حجت خدا خالی می گردد و حضرت مهدی علیه السلام به نحو احسن این وظیفه را به اجرا درمی آورد.

پی نوشتها:

1- ر.ک: شیخ صدوق، کمال الدین و اتمام النعمه، کتب الاسلامیه، ذیقعه الحرام 1378ق، ص 403.

2- ر.ک: ابراهیم امینی، حکومت امام مهدی علیه السلام، گفتمان مهدویت سخنرانی گفتمان سوم، مؤسسه بوستان قم، 1381، ص 193.

3- ر.ک: شیخ صدوق، کمال الدین و اتمام النعمه، ترجمه منصور پهلوان، انتشارات مسجد جمکران، چاپ دوم، ج 2، ص 564.

4- ر.ک: آقای صافی گلپایگانی، امامت و مهدویت، ج 1 و 2، صص 444-445.

5- ر.ک: شیخ صدوق، کمال الدین و اتمام النعمه، منصور پهلوانی، مسجد جمکران، چاپ دوم، ج 2، ص 564.

6- ر.ک: جلیل بن ابراهیم نعمانی، الغیبه، سید احمد فهری زنجانی، دار الکتب الاسلامیه، چاپ پنجم، زمستان 1363، ص 333.

6- ر.ک: مهدی نصیری، امام مهدی علیه السلام و تمدن جدید، موعود، شماره 28، مهر و آبان 1380، ص 16.

7- ر.ک: محمد بن حسن حر عاملی، اثباه الهداه به اخبار و معجزات، احمد جنتی، دار الکتب الاسلامیه، چاپ سوم، 1366، ج 7، ص 357.

8- ر.ک: آیت الله صافی گلپایگانی، امامت و مهدویت، ص 448.

9- ر.ک: نجم الدین طبری، چشم اندازی به حکومت امام مهدی، بوستان قم، ص 118.

10- ابراهیم امینی، دادگستر جهان، انتشارات شفق، چاپ دهم، بهار 1367، ص 301.

11- سوره مائده، آیه 14.

12- سوره آل عمران، آیه 55.

13- ر.ک: سید صادق حسینی شیرازی، موعود قرآن.

14- ر.ک: همان

15- ر.ک: آیت الله صافی گلپایگانی، امامت و مهدویت، ص 356.